

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 4.8.2009
KOM(2009) 390 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Europos skaitmeninio konkurencingumo ataskaita
Pagrindiniai i2010 strategijos pasiekimai 2005–2009 m.**

{SEC(2009) 1060}

{SEC(2009) 1103}

{SEC(2009) 1104}

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Europos skaitmeninio konkurencingumo ataskaita
Pagrindiniai i2010 strategijos pasiekimai 2005–2009 m.**

TURINYS

1.	Įžanga	3
2.	Pagrindiniai i2010 strategijos pasiekimai	4
2.1.	Bendrosios rinkos stiprinimas Europos įmonių ir vartotojų naudai	5
2.2.	IKT mokslinių tyrimų ir inovacijų skatinimas Europoje	6
2.3.	Pastangos užtikrinti, kad visi piliečiai turėtų naudos iš IRT	7
3.	i2010 strategijos poveikis valstybėms narėms	9
4.	Žvilgsnis į ateitį – būsimos politikos iššūkiai	9
5.	Išvados.....	12

1. IŽANGA

Europa išlieka pasaulinio masto veikėja pažangiųjų informacinių ir ryšių technologijų (IRT) srityje. Žiniatinklis, judriojo GSM ryšio standartas, skaitmeninio turinio MPEG standartas ir ADSL technologija – visa tai išrasta Europoje. Išsaugoti pirmenybę ir taip įgyti konkurencinį pranašumą – svarbus politikos tikslas. Būtent dėl to 2005 m. Komisija pateikė i2010 strategiją, kuria siekiama įtvirtinti Europos pirmavimą IRT srityje ir informacinės visuomenės privalumus išnaudoti Europos augimo ir darbo vietų kūrimo reikmėms¹. Šioje strategijoje numatytos konkrečios politikos priemonės:

- **stiprinti bendrąją rinką įmonių ir vartotojų reikmėms**, tuo tikslu šalinant su reglamentavimu susijusias kliūtis ir užtikrinant didesnę telekomunikacijų sektoriaus ir audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų (visų pirma televizijos ir užsakomųjų vaizdo programų) reglamentavimo nuoseklumą;
- Europoje **skatinti IRT mokslinius tyrimus ir inovacijas**, sutelkiant viešojo ir privataus sektorių mokslinių tyrimų finansavimą ir nukreipiant dėmesį į tas sritis, kuriose Europa pirmauja ar gali pirmauti pasaulyje, kaip antai LTE (ilgalaikio vystymo, angl. *long-term evolution*) judriojo ryšio technologija, kuri iš esmės pakeis belaidį plačiajuostį ryšį, arba ESC (elektroninės stabilumo kontrolės, angl. *electronic stability control*) sistema, kuri padeda išvengti automobilių avarių atliekant staigius manevrus arba slidžiuose keliuose;
- **užtikrinti, kad visi piliečiai turėtų naudos** iš to, kad Europa pirmauja IRT srityje, visų pirma visiems teikiant aukščiausio lygio viešąsias paslaugas internetu; kurti saugesnį, pažangesnį, švaresnį ir energiją taupantį transportą ir sukurti Europos skaitmeninę biblioteką, taip užtikrinant, kad kultūrinis ES paveldas taptų prieinamas visiems.

Per pastaruosius ketverius metus įsitikinta, kad IRT politika yra svarbus Europos ekonominio bei socialinio modernizavimo veiksnys ir kad ji padėjo padidinti Europos atsparumą krizėms. Šiandien ši politika yra neatsiejama Europos augimo ir darbo vietų kūrimo politikos dalis. Visos ES valstybės narės įgyvendina IRT politiką ir mano, kad ji yra labai svarbi šalių ūkio augimui ir darbo vietų kūrimui įgyvendinant atnaujintą Lisabonos darbotvarkę. i2010 strategija paveikė ir kitas politikos sritis, tokias kaip bendroji rinka ir vartotojų darbotvarkė. Šiandien įgyvendinant IRT politiką naudojamos įvairios priemonės, tokios kaip struktūriniai fondai ir kaimo plėtros fondai.

IRT, o visų pirma – plačiajuostis internetas, yra vienas iš svarbiausių Europos ekonomikos atkūrimo plano² aspektų. IRT lemia pusę viso ES produktyvumo augimo, o prieinamas spartusis plačiajuostis ryšys – tai pagrindas kurti naujas darbo vietas, formuoti naujus įgūdžius, kurti naujas rinkas ir mažinti išlaidas. Tai labai svarbu įmonių veiklai ir teikiant viešojo sektoriaus paslaugas, taip pat siekiant užtikrinti, kad šiuolaikinis ūkis tinkamai funkcionuotų. Tai pripažinta Komisijos pasiūlymuose pažangiai investuoti į plačiajuosčio ryšio tinklus, taip spartinant ekonomikos atsigavimą; tam pritarė Europos Vadovų Taryba ir šioms reikmėms numatė skirti iki 1,02 mlrd. EUR.

¹ i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti (COM (2005) 229)

² Žr. Europos ekonomikos atkūrimo planą, COM (2008) 800 ir *Investuokime šiandien į rytojaus Europą*, COM (2009) 36.

2. PAGRINDINIAI I2010 STRATEGIJOS PASIEKIMAI

i2010 strategija buvo sumanyta kaip Europos informacinės visuomenės ir žiniasklaidos politikos strateginis pagrindas. Joje pateikiamas atviros ir konkurencingos skaitmeninės ekonomikos skatinimo visoje Europoje politikos bendras apibūdinimas ir pirmą kartą pabrėžiama IRT reikšmė gerinant gyvenimo kokybę. Strategijos pagrindinis tikslas – sukurti IRT produktų ir paslaugų bendrąją rinką Europos vartotojų, įmonių ir viešojo sektoriaus institucijų naudai.

i2010 strategijos inicijuota politikos orientacija į konkurenciją ir vartotojus atnešė daug akivaizdžių rezultatų:

- Vis daugiau europiečių naudojami internetu. Pastovių interneto vartotojų skaičius išaugo nuo 43 % 2005 m. iki 56 % 2008 m.; dauguma jų beveik kasdien naudojami internetu, be to, dažniausiai jų interneto prieiga sparčioji; Pastoviai internetu naudojami vis įvairesnių visuomenės sluoksnių atstovai, o socialiai pažeidžiamose grupėse (neaktyvių, mažiau išsilavinusių ir 55–64 amžiaus) vartotojų skaičius auga greičiausiai.
- Pagal plačiajuosčio interneto naudojimą Europa pirmauja pasaulyje. Tai didžiausia pasaulio rinka su 114 mln. vartotojų ir sparčiai didėjančia skverbtimi. Pusė visų Europos namų ūkių ir per 80 % Europos įmonių turi fiksuotą plačiajuosčių ryšių, o trims ketvirtadaliams iš jų prieinama vidutiniškai per 2 Mbps duomenų perdavimo sparta. Plačiajuosčiu internetu gali naudotis 93 % ES-25 gyventojų, palyginti su 87 % 2005 m.
- Dideli plačiajuosčio ryšio diegimo mastai lemia, kad daugiau naudojamos pažangiosiomis paslaugomis. Europiečiai sparčiai keičia įpročius ir atranda naujų būdų bendrauti. 80 % pastovių interneto vartotojų išitraukia į interaktyvią veiklą, pvz., bendrauja, naudojami internetu teikiamomis finansinėmis paslaugomis, dalijasi nauju turiniu ir jį kuria, dalyvauja naujoviškuose procesuose.
- Mobilųjų telefonų rinkos skverbtis viršijo 100 % – nuo 84 % ES gyventojų 2004 m. išaugo iki 119 % 2009 m. Todėl pagal judriojo ryšio skverbtį Europa pirmauja pasaulyje – JAV ir Japonijoje skverbtis siekia maždaug 80 %. Vartotojai daugiau kalbasi ir siunčia žinutes, o už tai moka 34,5 % mažiau nei 2004 m., įskaitant 70 % mažesnius tarptinklinio ryšio mokesčius palyginti su 2005 m.
- Europa padarė sparčią pažangą 20 vertinamų interneto viešųjų paslaugų tiekimo ir naudojimo srityje. Visiškai prieinamų paslaugų piliečiams 2007 m. padaugėjo iki 50 % (27 % 2004 m.), o įmonėms – iki 70 % (58 % 2004 m.). Trečdalis Europos piliečių ir beveik 70 % ES įmonių naudojami e. valdžios paslaugomis.
- ES finansuojami IRT moksliniai tyrimai labai prisidėjo prie didelės Europos pramonės pažangos tokiose srityse kaip mikro- ir nanoelektronika, sveikatos apsauga ir ES kelių sauga. Be to, Europoje vykdomi pažangūs moksliniai tyrimai, tokie kaip *Giant* magnetinės varžos technologija, kuri iš esmės pakeitė standžiųjų diskų verslą ir už kurią 2007 m. skirta Nobelio premija fizikos srityje, ir ADSL technologija, kuri lėmė šiandieninę plačiajuosčio interneto sėkmę.
- IRT politika vis labiau integruojama į bendrąją politiką. Valstybės narės pripažino IRT reikšmę produktyvumui bei augimui ir IRT teikiamas galimybes pasiekti įvairių socialinių

ir ekonominių tikslų. Daugelis valstybių narių jau įgyvendina integruotas nacionalines IRT strategijas, kurių tikslai panašūs į i2010 iniciatyvos tikslus.

Tai tik kelios iš pastarųjų ketverių metų pagrindinių sėkmės istorijų³. Nors ne visos galimybės dar tinkamai išnaudojamos, apskritai i2010 strategijos pasiekimus geriausiai galima įvertinti palyginus juos su 2005 m. iškeltais trijų strateginių iniciatyvos ramsčių tikslais.

2.1. Bendrosios rinkos stiprinimas Europos įmonių ir vartotojų naudai

Viena iš svarbiausių sričių, kuriose IRT politika atnešė pokyčių europiečiams, – piliečiams naudingos bendros telekomunikacijų ir audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų rinkos kūrimas.

Tai buvo pirmojo i2010 strategijos ramsčio strateginio tikslo pagrindinis uždavinys.

1 tikslas. Bendra Europos informacijos erdvė užtikrina prieinamą ir saugų spartųjį plėtimąsi, gausų bei įvairų turinį ir skaitmenines paslaugas.

500 mln. vartotojų Europos rinkos susiskaidymas užkerta kelią masto ekonomijai, o dėl to kenčia įmonės ir vartotojai. Tai ypač pasakytina apie skaitmeninę ekonomiką; nėra techninių priežasčių, dėl kurių sienos turėtų trukdyti kurti gerovę. Komisija aktyviai siekia užtikrinti konkurenciją e. ryšių srityje, pašalinti reglamentavimo kliūtis, padidinti reglamentavimo nuoseklumą ir sukurti vienodas veiklos sąlygas Europos operatoriams, pramonei ir vartotojams. Ji skatina geriau koordinuotą požiūrį į dažnių spektrą ir galimą papildomų dažnių principo (angl. *digital dividend*) taikymą visose valstybėse narėse. Dviem tarptinklinio ryšio reglamentais siekta vartotojams ir įmonėms sukurti Europos vidaus rinką⁴.

E. ryšių sistemos reforma, kuri turi būti netrukus patvirtinta, bendrąją rinką sustiprins keliais būdais. Visų pirma vartotojams bus suteiktas didesnis pasirinkimas, padidės skaidrumas; be to, bus skatinama naujų tinklų konkurencija, taip geriau apsaugant vartotojus nuo saugumo ir asmeninių duomenų apsaugos pažeidimo ir nuo nepageidaujamų laiškų. Nauja Europos lygmens reguliavimo institucija turėtų padėti užtikrinti sąžiningą konkurenciją ir didesnę nacionalinio reglamentavimo nuoseklumą. Kartu nacionalinės priežiūros institucijos taps labiau nepriklausomos. Jau ne vienerius metus metinėse telekomunikacijų tinklo pažangos ataskaitose patvirtinama, kad į konkurenciją orientuotos Europos taisyklės skatina konkurenciją, investicijas ir inovacijas, kad kainos mažėja, o vartotojai turi didesnę pasirinkimą, daugiau teisių ir gauna geresnės kokybės paslaugas.

2009 m. gegužės mėn. paskelbtas eYou vadovas buvo svarbus žingsnis vartotojams suteikiant daugiau galių, nes jame paprastai paaiškinami internetui taikomi Europos teisės aktai. Pirmajame daugiakalbiame internetiniame Europos vartotojų teisių vadove daugiausiai dėmesio skiriama šioms pagrindinėms sritims: vartotojų apsauga internete, įskaitant

³ Priedamame tarnybų darbiniam dokumente SEC (2009) zzz pateikiamas visų veiksmų, kurie buvo įgyvendinti 2005–2009 m. pagal i2010, išsamus sąrašas.

⁴ Reglamentai (EB) Nr. 717/2007 ir Nr. 544/2009 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo telefono ryšio tinklus Bendrijoje, iš dalies keičiantys Direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos.

privatumą bei asmens duomenis, interneto sauga ir saugumas, interneto reklama, autorių teisės ir pirkimas internetu⁵.

Televizijos srityje vyksta dideli pokyčiai, o Komisija, skatindama skaitmeninį transliavimą ir mobiliąją televiziją, užtikrina, kad Europa būtų šio proceso priešakyje. Remiantis kilmės šalies principu, atnaujintose turinio taisyklėse sutarta leisti teikti naujas audiovizualines paslaugas, kurios apimtų ne tik įvairią žiniasklaidą (antžeminę, judriojo ryšio, palydovinę, žiniatinklio), bet ir skirtingus formatus (interaktyviosios televizijos, užsakomųjų vaizdo programų, socialinių tinklų ir t. t.). Šiandien Europa yra nustačiusi aiškias taisykles audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų tiekėjams, todėl turinio žiūrėjimo kokybė yra užtikrinama apribojant reklamą dokumentiniuose filmuose, naujienose ir vaikų programose. Be to, rasistiniam ar neapykantą skatinančiam turiniui taikomos taisyklės pradėtos taikyti ir užsakomosioms paslaugoms⁶.

2007–2013 m. Komisijos skirta 755 mln. EUR parama filmams pagal ES MEDIA programą padėjo užtikrinti, kad ES sukurti filmai ir turinys pasiektų pasaulio ekranus. Daug filmų, kurie išgarsėjo visame pasaulyje, be Europos paramos paprasčiausiai nebūtų pristatyti už šalies, kurie jie sukurti, ribų⁷. ES pridėtinė vertė neapsiriboja šių meno kūrinių finansavimu; tai ir pastangos užtikrinti, kad Europos filmai būtų prieinami Europoje ir už jos ribų, ir taip pristatyti Europos gyvenimą bei kultūrą plačiai tarptautinei auditorijai.

2.2. IKT mokslinių tyrimų ir inovacijų skatinimas Europoje

Pirmajame XXI a. dešimtmetyje IRT mokslinių tyrimų ir plėtros srityje ES atsilieka nuo kitų pasaulio regionų, visų pirma JAV, Japonijos ir Pietų Korėjos. Todėl pradėtos įgyvendinti plataus užmojo mokslinių tyrimų programos, siekiant panaikinti atsilikimą ir paremti pažangius mokslinius tyrimus ir plėtrą. Per pastaruosius penkerius metus ES ėmė aktyviai vyti šioje srityje pirmaujančias šalis, o artimiausiais metais IRT mokslinių tyrimų srityje siekia tapti lydere.

Šis požiūris atsispindi i2010 strategijos antrojo ramsčio bendrajame tikslė.

2 tikslas. Atsilikimo nuo svarbiausių Europos konkurentų panaikinimas užtikrinant aukščiausio lygio rodiklius IRT mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.

Įgyvendindama šį tikslą Europa priėmė didžiausią iš visų ligšiolinių IRT mokslinių tyrimų ir inovacijų biudžetų – pagal Septintąją bendrąją programą (7BP) ir Konkurencingumo ir inovacijų programą (KIP)⁸ 2007–2013 m. IRT numatyta daugiau kaip 10 mlrd. EUR., siekiant užtikrinti naują ekonomikos augimą ir perėjimą prie mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų visuomenės.

⁵ <http://ec.europa.eu/eyouguide>.

⁶ Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva, 2007/65/EB.

⁷ Pvz., „Rožinis gyvenimas“ („La Vie en Rose“), „Kitų gyvenimas“ („Das Leben der Anderen“), „Klastotojai“ („Die Fälscher“), „Gomora“ („Gomorra“), „Lūšnynų milijonierius“ („Slumdog Millionaire“).

⁸ Konkurencingumo ir inovacijų programos (KIP) IRT politikos paramos programa yra vienas iš pagrindinių i2010 finansinių instrumentų 2007–2013 m., kurio biudžetas – 728 mln. EUR. Ja piliečiai, valdžios institucijos ir įmonės, visų pirma MVL, raginami aktyviau naudotis IRT, taip skatinant inovacijas ir konkurencingumą, http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/index_en.htm.

Šiandien diegiant e. infrastruktūrą, tokią kaip GEANT, tinklai, superkompiuteriai ir duomenų saugyklos, skatinamas mokslinis atgimimas ir taip siekiama užtikrinti gerovę ir augimą. Pažangių ateities technologijų programos (angl. *Future and Emerging Technology scheme*) sėkmė parodė, kad būtina didinti investicijas į rizikingus kaitos mokslinius tyrimus, siekiant užtikrinti, kad Europa ir ateityje liktų konkurencinga IRT srityje⁹.

Be to, pradėta diegti naujoviška viešojo ir privataus sektorių partnerystė. Įterptųjų skaičiavimo sistemų ir nanoelektronikos jungtinių technologijų iniciatyvos *Artemis* ir *Eniac* yra susijusios su technologijomis, kurios yra labai svarbios norint išsaugoti įvairių gamybos sektorių – nuo automobilių ir aviacinės kosminės iki energetikos įrangos ir sveikatos technologijų – konkurencingumą. Pradėta įgyvendinti Globotinių žmonių savarankiškumą didinančių priemonių iniciatyva, kurios tikslas – užtikrinti, kad Europa taptų naujų skaitmeninių sprendimų pagyvenusiems Europos gyventojams kūrimo centru. Šiomis iniciatyvomis ES pramonei padedama užtikrinti pirmavimą pasaulyje ir, suteikiant reikiamas paskatas sektoriui ir valstybėms narėms, didinamos mokslinių tyrimų ir plėtros investicijos. Per šešerius metus šioms trims iniciatyvoms numatyta daugiau kaip 6 mlrd. EUR.

ES turi galimybę tapti lydere ir ateities interneto srityje. Komisija ėmėsi veiklos, susijusios su viešojo ir privataus sektorių partneryste, kurios pagrindu būtų kuriamas ateities interneto modelis ir architektūra, siekiant sparčiau perduoti daugiau duomenų, aptarnauti daugiau IP adresų, sukurti saugesnį, privatumo ir duomenų apsaugai geriau pritaikytą internetą, kuris būtų atviras, sąveikus ir skatintų inovacijas, konkurenciją ir pasirinkimą. Tai padės plėsti RFID ir žiniatinklio paslaugų naudojimą. Naujoji iniciatyva remiasi esamais mokslinių tyrimų prioritetais; pvz., įgyvendinant FIRE (Ateities interneto mokslinių tyrimų ir eksperimentavimo) priemonę pradėtos teikti paslaugos mokslo bendruomenei, kad ši galėtų vykdyti eksperimentus, susijusius su naujomis tinklų kūrimo ir paslaugų paradigmomis. Europos technologijų platformos taip pat atvėrė naujas galimybes, nes jos yra atviras pramonės, akademinio pasaulio ir mokslinių tyrimų institutų bendradarbiavimo pagrindas.

Dabar Europa gali remtis šiais svarbiais elementais, siekdama sparčiau įveikti atsilikimą IRT mokslinių tyrimų srityje. Tačiau išlaidos moksliniams tyrimams yra tik priemonė, o ne tikslas. Norint užtikrinti ES augimą, darbo vietų kūrimą ir konkurencingumą, naujoviškus produktus ir paslaugas būtina populiarinti. Nors kai kurios valstybės narės yra pasaulinių inovacijų sąrašų viršūnėse, pasirengimas inovacijoms yra fragmentiškas. Todėl būtinas didesnis ir geriau koordinuotas dėmesys moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Atnaujinta Europos IRT mokslinių tyrimų ir inovacijų strategija pateikta 2009 m. kovo mėn.¹⁰. Ja siekiama užtikrinti Europos pirmavimą IRT srityje, palengvinti naujų IRT srities rinkų ir įmonių atsiradimą ir siekti, kad Europa taptų patrauklesnė investicijoms į įgūdžius, mokslinius tyrimus ir inovacijas.

2.3. Pastangos užtikrinti, kad visi piliečiai turėtų naudos iš IRT

Į i2010 strategiją pirmą kartą įtrauktos kelios iniciatyvos, kuriose atsižvelgiama į Europos demografines problemas, pirmenybė teikiama piliečiams ir pabrėžiami įvairių programų ekonominiai aspektai.

⁹ Plečiamos IRT ribos: Europos ateities ir kuriamų technologijų mokslinių tyrimų strategija, COM (2009) 184.

¹⁰ Europos IKT mokslinių tyrimų bei plėtros ir naujovių diegimo strategija. Daugiau pastangų, COM (2009) 116.

3 tikslas. Atvira informacinė visuomenė, užtikrinanti aukštos kokybės viešąsias paslaugas ir prisidedanti prie gyvenimo kokybės gerinimo.

Tai ypač pasakytina apie e. sveikatos sritį, kurioje Europos politika padeda gerinti europiečių sveikatą ir gerovę, o kartu sudaro sąlygas didinti valstybių narių sudėtingų ir brangių sveikatos apsaugos sistemų produktyvumą ir Europos sveikatos apsaugos sektoriaus konkurencingumą. 2008 m. pradėtos įgyvendinti dvi pagrindinės politikos iniciatyvos: pirmąją siekiama pacientams suteikti daugiau galimybių naudotis telemedicinos paslaugomis ir skatinti rinkos plėtrą, o antrąją siekiama padėti valstybėms narėms spręsti elektroninių sveikatos duomenų sistemų tarpvalstybinio suderinamumo problemas, taip užtikrinant paramą piliečiams ir rinkai. E. sveikata yra viena iš svarbiausių Komisijos pirmaujančios rinkos iniciatyvos sričių, kurios tikslas – paspartinti rinkos augimą įgyvendinant tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir sveikatos paslaugų teikimo gerinimo programas.

E. valdžia – tai dar viena iš pagrindinių politikos sričių, kurioje per 50 % valdžios sektoriaus paslaugų yra visiškai prieinamos internetu. E. valdžios paslaugų sąveika vis dar yra didelė problema. Jau ketverius metus įgyvendinant e. valdžios politiką siekiama pereiti nuo vieno langelio principo prie paslaugų, orientuotų į piliečius. 2006 m. priimtame 5 metų veiksmų plane Komisija ir valstybės narės įsipareigojo užtikrinti juntamą naudą visiems europiečiams. Įgyvendinant e. dalyvavimo parengiamąją programą atskleidžiama, kaip naujų technologijų naudojimas gali užtikrinti platesnį visuomenės dalyvavimą ir visuomenei suteikti naujus būdus užtikrinti, kad jos balsas būtų išgirstas. Tebevykdomi didelės apimties KIP bandomieji projektai, susiję su elektroninių viešųjų pirkimų sistemų sąveika ir elektroninės tapatybės pripažinimu visoje Europoje, padės išnaudoti ekonomines e. valdžios galimybes visoje ES.

i2010 strategija taip pat siekta pademonstruoti, kaip IRT gali pagerinti piliečių gyvenimo kokybę. Nuo 2005 m. tai yra pagrindinis e. įtraukties politikos tikslas. 2008 m. pradėta įgyvendinti iniciatyva „E. įtrauktis. Dalyvauk!“, kurią vainikavo Vienos ministrų konferencija e. įtraukties klausimais. Kiti minėtini pavyzdžiai – iniciatyvos, kuriomis siekiama plėsti neįgaliųjų, pagyvenusiųjų ir socialiai pažeidžiamų žmonių teises. Atsižvelgdama į glaudų IRT įgūdžių, įtraukties visuomenėje ir darbo rinkos ryšį, Komisija atliko išsamią skaitmeninio raštingumo Europoje peržiūrą.

2005 m. pagal i2010 strategiją pasiūlytos trys pavyzdinės gyvenimo kokybės iniciatyvos. Globotinių žmonių savarakiškumą didinančių priemonių iniciatyva suteikia galimybę įvertinti, kaip IRT padeda spręsti senėjančios visuomenės problemas. 2006 m. pradėta įgyvendinti Pažangaus automobilio iniciatyva, kurią įgyvendinant remiamas pažangesnių, saugesnių ir ekologiškesnių transporto priemonių kūrimas. Netolimoje ateityje įvykus rimtam eismo įvykiui automobilių sistemos pačios iškviestą pagalbą telefonu 112. Ši iniciatyva taip pat lėmė viso pasaulio žiniasklaidos dėmesį ES moksliniams tyrimams, susijusiems su kelių sauga; ją įgyvendinant vartotojai buvo informuoti apie šių naujoviškų IRT pagrįstų saugos sistemų privalumus. 2008 m. sukurta *Europeana*, apimanti Europos multimedijos internetinę biblioteką, muziejų ir archyvą, kuriame saugoma per tris milijonus kultūros institucijų pateiktų knygų, žemėlapių, garso įrašų, fotografijų, archyvinių dokumentų, piešinių ir filmų, prieinamų žiniatinklio portale visomis ES kalbomis¹¹. Be to, 2008 m. pagal i2010 strategiją imtasi vieno didžiausių ateities iššūkių – pradėta įgyvendinti ketvirtoji pavyzdinė iniciatyva *IRT – darniam augimui*, skirta IRT indėliui į energetikos efektyvumą.

¹¹ www.europeana.eu.

3. I2010 STRATEGIJOS POVEIKIS VALSTYBĖMS NARĖMS

i2010 iniciatyva įgyvendinta visose valstybėse narėse priimant nacionalines strategijas. Kai kurios iš jų – bendros IRT strategijos, kitos skirtos konkretesnei politikai tokiose srityse kaip plačiajuostis ryšys, e. įtrauktis, e. sveikata, e. mokymasis ir e. verslas.

Nacionalinės strategijos reguliariai peržiūrimos ir atnaujinamos įgyvendinant Lisabonos procesą. Beveik visi planai tiksliai atitinka i2010 strategijos tikslus.

Pirmosios nacionalinės IRT strategijos pradėtos įgyvendinti 2005 m. priėmus i2010 strategiją; po to prasidėjo antras etapas. Nacionalinės IRT strategijos padeda atskleisti, kaip veikia atviras koordinavimo metodas – kai kurios valstybės narės įkvėpimo aiškiai semiasi iš kitų. Pirmosios kartos nacionalinėse plačiajuosčio ryšio strategijose didžiausias dėmesys buvo skirtas tam, kad plačiajuostis ryšys taptų prieinamas visiems gyventojams; šiandien dėmesys nukreiptas į didesnę spartą, į pastangas užtikrinti, kad plačiajuostis ryšys taptų universaliųjų paslaugų įpareigojimu, arba į tai, kad šviesolaidinio ryšio infrastruktūra pasiektų būstus.

Suomija ketina nustatyti, kad iki 2010 m. 1 Mbps, o iki 2015 m. 100 Mbps prieiga taptų universaliųjų paslaugų įpareigojimu. Vokietija planuoja visiems piliečiams suteikti galimybę naudotis plačiajuosčiu ryšiu iki 2010 m., o iki 2014 m. užtikrinti bent 50 Mbps spartos ryšį 75 % namų ūkių. Kelios valstybės narės dėmesį taip pat sutelkia į būtinybę užtikrinti plačiajuosčių ryšių prieinamomis kainomis. Prancūzija planuoja iki 2012 m. visiems užtikrinti galimybę naudotis plačiajuosčiu ryšiu, už kurį būtų imamas ne didesnis nei 35 EUR mėnesio mokestis. Portugalija dėmesį sutelkia į šviesolaidinio ryšio infrastruktūrą, pažangias plačiajuosčio ryšio paslaugas ir didelės spartos mokslinių tyrimų tinklus.

Naujosios strategijos apima ne tik plačiajuosčio ryšio, viešųjų paslaugų internetu ir skaitmeninio raštingumo prioritetus, kuriais vadovaujasi visos valstybės narės, bet ir naujas sritis. Daugelis mažesnių valstybių narių siekia užimti pirmaujančias pozicijas Europoje šioje srityje.

Kai kurios šalys į IRT darbotvarkę įtraukia naujų temų, tokių kaip žaliosios IT, e. teisių chartijos, kovos su diskriminacija ir priegigos teisinės priemonės arba nauji būdai kurti ir formuoti e. valdžios paslaugas, įgūdžius ir skaitmeninį raštingumą arba modelius, kuriais siekiama skatinti skaitmeninio turinio kūrimą.

4. ŽVILGSNIS Į ATEITĮ – BŪSIMOS POLITIKOS IŠŠŪKIAI

Ligšiolinė Europos sėkmė pagrįsta nuosekliu siekiu užtikrinti sąžiningą konkurenciją telekomunikacijų rinkose ir skaitmeninio turinio bei žiniasklaidos paslaugų rinką be sienų. Europos pirmavimą technologijų srityje lemia nuolatinės pastangos užtikrinti, kad naujose IRT srityse netrūktų mokslinių tyrimų ir plėtros. Europa turi puikių galimybių pasinaudoti savo kultūriniais ištekliais, tokiais kaip gyvybingas bei sėkmingas kino ir žiniasklaidos sektorius ir Europos skaitmeninė biblioteka. Ši bendra politikos kryptis išliks ir ateityje.

Tačiau pastarųjų ketverių metų Europos Sąjungos IRT strategijos sėkmę būtina vertinti atsižvelgiant į pasaulinį kontekstą. Šiandien tampa akivaizdu, kad net tose srityse, kuriose Europa pirmuoja pasaulyje, **kyla pavojus, kad ji praras konkurencinį pranašumą, susijusį su** nauja veikla ir naujovių diegimu. Pavyzdžiui, Europa prisistato kaip plačiajuosčio interneto lyderė pasaulyje, tačiau sparčiojo šviesolaidinio ryšio diegimo srityje labai smarkiai atsilieka nuo Japonijos ir Pietų Korėjos. Atitinkamai Europos judriojo ryšio sėkmė nebuvo pasinaudota belaidžiam plačiajuosčiam ryšiui diegti – šioje srityje pasaulyje ima pirmauti Azija. Be to,

interneto paslaugų ir taikomųjų programų srityje Europa atsilieka nuo kitų šalių, įskaitant JAV, kuri pirmąją naujos sąveikos žiniatinklio aplinkos, visų pirma interneto dienoraščių ir socialinių tinklų, srityje.

Todėl Europai būtina **nauja skaitmeninė darbotvarkė**, jeigu norima spręsti kylančias problemas, sukurti geriausią pasaulyje infrastruktūrą, išnaudoti interneto galimybes, susijusias su augimo užtikrinimu ir atviromis inovacijomis, kūrybiškumo ir dalyvavimo skatinimu. 2008 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryba paragino parengti Europos inovacijų planą, kuriame IRT būtų numatyta kaip viena iš pagrindinių technologijų. Europa turi dėti daugiau pastangų augimo strategijų srityje, kad paskatintų ekonomikos atsigavimą ir aukštųjų technologijų sektoriuose išliktų tarp geriausiųjų; efektyviau panaudoti mokslinių tyrimų lėšas, kad pažangios idėjos būtų pritaikomos ir kad taip būtų sudarytos sąlygos naujam augimui; paskatinti IRT pagrįsto produktyvumo augimą, siekiant įveikti BVP sąstingį dabartinėmis sąlygomis, kai darbo jėgos pradeda mažėti, nes demografinio sprogo karto atstovai išeina į pensiją¹²; skatinti naujas pažangesnes ir ekologiškesnes technologijas, kurios Europai gali padėti pasiekti ketvirto lygmens augimą¹³, ir panaudoti tinklų kūrimo priemones, kad būtų atkurtas pasitikėjimas Europa, kaip atvira demokratine visuomene.

Komisija ketina pradėti viešas konsultacijas internetu dėl devynių pagrindinių būsimos Europos IRT ir žiniasklaidos politikos sričių:¹⁴

- (1) *Užtikrinti, kad IRT taptų ekonomikos atsigavimą skatinančiu veiksniu ir vienu iš pagrindinių Lisabonos augimo ir darbo vietų kūrimo darbotvarkės įgyvendinimo elementu.* Tai ypač svarbu dabartinės ekonominės ir finansų krizės sąlygomis ir siekiant ilgalaikių Europos ekonomikos tikslų.
- (2) *Didinti IRT vaidmenį pereinant prie darnesnės mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikos.* Sutelkti dėmesį į IRT, siekiant skatinti atsakingą energijos vartojimą namų ūkių, transporto, energijos gamybos bei prekių gamybos srityje ir išnaudoti galimybes sutaupyti daug energijos. Pažangūs skaitikliai, našus apšvietimas, nuotolinių išteklių paslauga (angl. *cloud computing*) ir paskirstytoji programinė įranga iš esmės pakeis tai, kaip naudojami energijos šaltiniai. IRT grindžiami sprendimai bus labai svarbūs Europai siekiant pereiti prie darnios ekonomikos.
- (3) *Gerinti Europos rezultatus IRT mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.* Nepaisant pastarųjų metų pasiekimų, Europos moksliniams tyrimams ir plėtrai nuolat kyla iššūkių. Tvirtas IRT mokslinių tyrimų ir plėtros pagrindas Europoje yra labai svarbus, nes proveržis įvairiose IRT srityse yra būtinas norint spręsti įvairias problemas, susijusias su sveikatos apsauga, senėjančios visuomenės poreikiais, saugumu bei privatumu ir perėjimo prie mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikos valdymu.

¹² Numatoma, kad dėl darbinio amžiaus gyventojų sumažėjimo iki 2060 m. ES darbo jėgos sumažės 19 mln. žmonių. Tai reiškia, kad ateityje ekonominis augimas turės būti grindžiamas produktyvumu. Neseniai apskaičiuota, kad ES darbo jėgos produktyvumo augimas pasiektų 1¾ % ilgalaikį istorinį vidurkį – iš COM (2009) 180/4 *Sprendžiant ES visuomenės senėjimo daromo poveikio klausimą (2009 m. pranešimas apie visuomenės senėjimą)*.

¹³ „Doubling Wealth, Halving Resource Use“ E von Weizsäcker, A. Lovins ir H. Lovins (1995 m.).

¹⁴ Konsultacijos vyks iki spalio vidurio; jomis bus pasinaudota rengiant naują informacinės visuomenės ir žiniasklaidos strategiją, kuri pakeis i2010 strategiją.

- (4) *Užtikrinti spartųjį atvirą internetą visiems ir taip sukurti visuotinę ryšio prieigą pagrįstą ekonomiką.* Būtina išnaudoti sparčiojo ryšio infrastruktūros potencialą siekiant užtikrinti ekonomikos atsigavimą, ilgalaikį augimą ir inovacijas Europoje. Labai svarbu užtikrinti, kad didelės spartos pažangūs (angl. *future-proof*) tinklai būtų atviri skatinti inovacijas, kurios būtų diegiamos naujų paslaugų ir turinio srityje visų interneto vartotojų ir jų naudai.
- (5) *Konsoliduoti bendrąją interneto rinką.* Bendroji interneto rinka vis dar nesukurta, nors pastaraisiais metais padaryta didelė pažanga. Europa vis dar susiduria su teisinio susiskaidymo problema, kai mokėjimo sistemų, saugumo, privatumo ir kitos kliūtys trukdo įmonių ir vartotojų naudotis skaitmeninėmis paslaugomis. Tai taikoma ir skaitmeninio turinio rinkai, dėl kurios susiskaidymo Europos piliečiams sudėtinga pasiekti visą platų ir kultūriškai įvairų interneto turinį, kuris egzistuoja ES.
- (6) *Skatinti interneto vartotojų kūrybiškumą.* Naujoji skaitmeninė aplinka (Web 2.0 ir naujesnės versijos) suteikia neregėtų galimybių atskleisti Europos piliečių kūrybiškumą. Internetas šiandien – tai sąveikus politinis forumas, gyvybingas socialinis tinklas ir milžiniškas žinių šaltinis. Galėdami naudotis naujomis dalyvavimo platformomis ir paslaugomis, vartotojai tapo aktyviais dalyviais, kūrėjais arba dalyviais kūrėjais (angl. *prosumers*), todėl labai svarbu imtis naujų politikos priemonių vartotojų kūrybiškumui ir dalyvavimui skatinti.
- (7) *Stiprinti ES, kaip vieno iš pagrindinių tarptautinio IRT sektoriaus dalyvių, pozicijas.* Šiuolaikinių IRT sėkmės testinumas priklauso nuo atvirumo ir bendradarbiavimo tarptautiniu mastu, nuo galimybės naudotis internetu, kuriame neribojamas duomenų srautas, netaikomi apribojimai svetainėms, platformoms ir naudojamos įrangos tipui ir kuriame nėra cenzūros. Jis taip pat priklauso nuo mūsų gebėjimo spręsti pasaulinius uždavinius, tokius kaip tarptautinis reikalų valdymas, saugumas, netinkamas turinys ir neteisėti veiksmai, privatumas, asmens duomenų apsauga ir naujos milžiniškos adresų erdvės (Ipv6), daugiakalbiai identifikatoriai ir kt. Daugelis iš šių klausimų gali būti sprendžiami tik tarptautiniu lygmeniu. Tačiau Europos balsas ne visada būna išgirstas.
- (8) *Užtikrinti, kad šiuolaikiškos ir veiksmingos viešosios paslaugos būtų prieinamos visiems.* E. valdžia pradėdama diegti valstybėse narėse. Tačiau būtina dėti daugiau pastangų siekiant didinti viešojo administravimo institucijų sąveiką. Norėdama prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo Komisija pasiūlė tęsti sėkmingą IDABC programą ir pateikė pasiūlymą parengti naują programą, kuria siekiama skatinti viešojo administravimo institucijų sąveikos sprendimus (ISA)¹⁵ ir imasi veiksmų peržiūrėti Europos sąveikos sistemą, kuria siekiama apibrėžti valstybių narių administravimo institucijų ir ES institucijų bendradarbiavimo bendrąsias taisykles ir principus¹⁶. IRT naudojimas mokyklose smarkiai išaugo; jau įgyvendinti Lisabonos uždaviniai visas Europos mokyklas aprūpinti reikiama įranga ir užtikrinti interneto prieigą. E. mokymosi ir e. sveikatos taikomosios programos gali smarkiai pagerinti švietimo ir sveikatos priežiūros kokybę visoje ES. Tačiau visų šių taikomųjų programų teikiami privalumai dar nėra visiškai išnaudoti. Būtina siekti, kad nesusidarytų nauja skaitmeninė atskirtis. Aktyviu dalyvavimu grindžiamas žiniatinklis teikia naujas

¹⁵ Žr. COM (2008) 583.

¹⁶ Žr. <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/7728>.

galimybes, kartu keldamas uždavinius viešojo administravimo institucijoms, nes piliečiai gali peržiūrėti savo ryšius su valdžia.

- (9) *Naudoti IRT siekiant gerinti ES piliečių gyvenimo kokybę* ir tuo tikslu atverti Europos kultūros paveldo saugyklas ir perkelti jas į internetą. 2008 m. e. įtraukties iniciatyva parodė, kaip tai svarbu socialiniu-politiniu ir ekonominiu požiūriu, o E. įtraukties verslo scenarijus yra labai tinkamas siekiant įveikti pagrindinius nepalankius veiksnius, tokius kaip amžius, išsilavinimas, lytis ir gyvenamoji vieta. Dabartinėmis ekonominio sunkmečio sąlygomis pažeidžiamų grupių žmonėms kyla ypač didelis pavojus būti atskirtiems nuo visuomenės ir darbo rinkos.

5. IŠVADOS

i2010 strategijos pasiekimai ir tai, kaip ji buvo įgyvendinta valstybėse narėse, leidžia susidaryti įspūdį apie programų, kurios gali būti įgyvendinamos vykdant inovacinę politiką, dinamiką ir spektrą. i2010 strategija padėjo IRT besiremiančios šiuolaikinės visuomenės pagrindus. Plačiajuostis ryšys šiuo metu užima svarbią vietą politinėje darbotvarkėje.

Tačiau Europai teks priimti svarbių sprendimų dėl to, kaip plėtoti visuotiniu ryšiu pagrįstą skaitmeninę ekonomiką, kurią siekiama atgaivinti. Be to, tikimasi, kad artimiausiais metais internetas taps viena iš pagrindinių paslaugų ir bus būtinas, kad galėtume visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime.

Norėdama užtikrinti, kad šiomis galimybėmis bus pasinaudota, Komisija ragina valstybes nares ir suinteresuotąsias šalis aktyviai bendradarbiauti ir iki 2010 m. pradžios parengti naują skaitmeninę darbotvarkę, kad po dabartinės krizės Europos skaitmeninė ekonomika taptų stipresnė, konkurencingesnė bei atviresnė ir aktyviai prisidėtų prie Europos augimo ir inovacijų.